



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. kovo 1 d.*

„Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną — Ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais, sąvoka — Ne visą darbo dieną dirbantys teisėjai, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną — Teisės į pensiją nesuteikimas“

Byloje C-393/10

dėl *Supreme Court of the United Kingdom* (Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis teismas) (Jungtinė Karalystė) 2010 m. liepos 28 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugpjūčio 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Dermod Patrick O'Brien

prieš

Ministry of Justice, anksčiau – *Department for Constitutional Affairs*,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. N. Cunha Rodrigues, teisėjai U. Löhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh ir A. Arabadžiev (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. rugsėjo 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- D. P. O'Brien, atstovaujamo QC R. Allen ir baristerės R. Crasnow,
- *Council of Immigration Judges* (Imigracijos teisėjų taryba), atstovaujamos baristerio I. Rogers,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Behzadi-Spencer, padedamos QC T. Ward,
- Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan, padedamo baristerio B. Doherty,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos M. Borkoveca, Z. Rasnača ir I. Kalniņš,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes,

* Proceso kalba: anglų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir N. Yerrell,

susipažinęs su 2011 m. lapkričio 17 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyvos 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kuri sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungą (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC) (OL L 14, 1998, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 267), iš dalies pakeistos 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/23/EB (OL L 131, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 278, toliau – Direktyva 97/81), priede pateikto Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalies aiškinimu.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas byloje *D. P. O'Brien, Queen's Counsel* (Karališkasis advokatas) ir buvęs *Crown Court* (Karališkasis teismas) neetatinis baudžiamųjų bylų teisėjas prieš *Ministry of Justice* (Teisingumo ministerija), anksčiau – *Department for Constitutional Affairs*, dėl pastarosios atsisakymo suteikti jam teisę į senatvės pensiją, kuri, remiantis *pro rata temporis* principu, atitiktų visą darbo dieną dirbančio teisėjo, į pensiją išeinančio sulaukus 65 metų amžiaus, ir iš esmės atliekančio tą patį darbą, senatvės pensiją.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Pagal Direktyvą 98/23, kuria Direktyvos 97/81 taikymas buvo išplėstas Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės atžvilgiu, šiai valstybei narei nustatytas šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2000 m. balandžio 7 d.
- 4 Direktyvos 97/81 1 straipsnyje nurodyta, kad šios direktyvos tikslas yra įgyvendinti Bendrąjį susitarimą dėl darbo ne visą darbo dieną.
- 5 Direktyvos 11 konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„kadangi šalys signatarės norėjo sudaryti Bendrąjį susitarimą dėl darbo ne visą darbo dieną, kuris nustatytų šio darbo bendruosius principus ir minimalius reikalavimus; kadangi jos pareiškė norą sukurti bendrus pagrindus, kurie panaikintų darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, diskriminaciją ir skatintų sukurti galimybes dirbti ne visą darbo dieną tiek darbuotojams, tiek darbdaviams priimtiniu pagrindu.“

- 6 Minėtos direktyvos 16 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„kadangi, atsižvelgiant į Bendrajame susitarime [dėl darbo ne visą darbo dieną] naudojamas sąvokas, kurios nėra konkrečiai apibrėžtos, ši direktyva leidžia valstybėms narėms pačioms apibrėžti minėtas sąvokas pagal jų nacionalinę teisę ir praktiką, taip kaip kitų socialinės politikos direktyvų, kuriose vartojamos panašios sąvokos atveju, jeigu šios sąvokos atitinka [šio] Bendrojo susitarimo turinį.“

- 7 Pagrindinei bylai svarbios yra šios Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną nuostatos:

„1 straipsnis: Tikslas

Bendrojo susitarimo tikslas:

- a) sudaryti sąlygas, kurios panaikintų darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, diskriminaciją ir gerintų darbo ne visą darbo dieną kokybę;
- b) sudaryti galimybes savanoriškumo pagrindu darbo ne visą darbo dieną plėtojimui ir prisidėti prie lankstaus darbo laiko grafiko organizavimo, atsižvelgiant į darbdavių ir darbuotojų reikmes.

2 straipsnis: Taikymo sritis

- „1. Šis Susitarimas taikomas ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kurie sudarė darbo sutartį arba kurių darbo santykius apibrėžia kiekvienoje valstybėje narėje galiojantys įstatymai, kolektyvinės sutartys arba praktika.
2. Valstybės narės, pasitarusios su socialiniais partneriais ir remdamosi nacionaline teise, kolektyvinėmis sutartimis arba praktika, ir (arba) atitinkamo lygio socialiniai partneriai, remdamiesi nacionaline darbo santykių praktika pramonėje gali dėl objektyvių priežasčių netaikyti visų arba kai kurių šio Susitarimo sąlygų laikiniems darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną. Būtina nuolat peržiūrėti minėtas išimtis, nustatant, ar jų priežastys išlieka objektyvios ir pagrįstos.

3 straipsnis: Sąvokos

Šiame susitarime:

- 1) „Darbuotojas, dirbantis ne visą darbo dieną“ – darbuotojas, kurio įprastų darbo valandų skaičius, apskaičiuotas per savaitę arba pagal ne ilgesnį kaip vienerių metų darbo laiko vidurkį, yra mažesnis už panašaus darbuotojo, dirbančio visą darbo dieną, darbo valandas;
- 2) „Panašus darbuotojas, dirbantis visą darbo dieną“ – toje pačioje įmonėje visą darbo dieną dirbantis darbuotojas, kuris sudarė to paties tipo darbo sutartį arba palaiko tokius pačius darbo santykius ir atlieka tą patį arba panašų darbą (profesines pareigas), tinkamai atsižvelgiant į kitus motyvus, įskaitant darbo stažą ir kvalifikaciją (įgūdžius).

<...>

4 straipsnis: Nediskriminavimo principas

1. Darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną, negali būti sudaromos blogesnės darbo sąlygos negu panašioje situacijoje esantiems darbuotojams, dirbantiems visą darbo dieną, tik dėl tos priežasties, kad jie dirba ne visą darbo dieną, nebent šis nevienodas požiūris yra objektyviai pagrįstas.
2. Prireikus taikomas *pro rata temporis* principas.
3. Valstybės narės ir (arba) socialiniai partneriai, atsižvelgdami į Europos teisės aktus, nacionalinę teisę, kolektyvines sutartis ir praktiką, nustato šio straipsnio taikymo priemones.
4. Valstybės narės, pasikonsultavusios su socialiniais partneriais pagal nacionalinę teisę, kolektyvines sutartis arba praktiką, ir (arba) socialiniai partneriai prireikus gali dėl objektyvių priežasčių sudaryti specialias darbo sąlygas, susijusias su darbo stažu, darbo laiku arba uždarbiu. Atsižvelgiant į 4 straipsnio 1 dalyje nurodytą nediskriminavimo principą, būtina nuolat peržiūrėti profesinę kvalifikaciją, susijusią su darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, galimybe naudotis specialiomis darbo sąlygomis.

<...>“

Nacionalinė teisė

- 8 Jungtinė Karalystė Direktyvą 97/81 ir Bendrąjį susitarimą dėl darbo ne visą darbo dieną perkėlė 2000 m. Taisyklėmis dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną (Dėl mažiau palankaus požiūrio prevencijos) (*Part-time Workers (Prevention of Less Favourable Treatment) Regulations 2000*) toliau – Taisyklės), kurios buvo priimtose 2000 m. birželio 8 d., o įsigaliojo 2000 m. liepos 1 d.
- 9 Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 1 straipsnio 2 dalyje pateikiamos sąvokos, įskaitant šias:

„Darbo sutartis“ – tai sutartis dėl tarnybos arba dėl stažuotės, nesvarbu, ar ji aiški, ar numanoma, taip pat (jeigu sutartis yra aiški), – ar sudaryta žodžiu, ar raštu;

„Darbuotojas“ – tai fizinis asmuo, sudaręs arba dirbantis pagal arba (išskyrus kai šiose Taisyklėse nustatyta kitaip), jeigu darbo santykiai nutrūko, dirbęs pagal:

- a) darbo sutartį arba
- b) bet kokią kitą sutartį, nesvarbu, ar ji aiški, ar numanoma, taip pat (jeigu sutartis yra aiški), – ar sudaryta žodžiu, ar raštu, pagal kurią fizinis asmuo įsipareigoja pats asmeniškai atlikti bet kokią darbą arba suteikti bet kokias paslaugas kitai sutarties šaliai, kuri pagal šią sutartį nelaikytina šio fizinio asmens, kuris verčiasi tam tikra profesija arba vykdo tam tikrą verslą, klientu.“
- 10 Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 5 straipsnyje nustatytas draudimas darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną, taikyti nepagrįstą mažiau palankų vertinimą.
- 11 Šių Taisyklių IV dalies „Specialios asmenų kategorijos“ 12 straipsnio „Karališkoji tarnyba“ 1 dalyje nustatyta, kad šios Taisyklės taikomos karališkai tarnybai ir joje tarnaujantiems asmenims lygiai taip pat kaip kitiems darbo santykiams ir kitiems darbuotojams. Šio straipsnio 2 dalyje patikslinama, kad „Karališkoji tarnyba“ reiškia darbo santykius vyriausybės departamentuose arba bet kurią pareigūną ar įstaigą, Karalienės vardu vykdančius įstatyme nustatytas funkcijas.
- 12 Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 17 straipsnyje „Asmenys, einantys teismines pareigas“ numatyta, kad jos netaikomos „fiziniam asmeniui, vykdančiam teismines funkcijas, jeigu jam atlyginama mokant honorarą už dieną“.
- 13 1971 m. Teismų įstatymo (*Courts Act 1971*) 21 straipsnio originali redakcija buvo tokia:

„1. Jos Didenybė gali kartkartėmis paskirti kvalifikuotus asmenis, vadinamuosius neetatinius baudžiamųjų bylų teisėjus, *Crown Court* teisėjais, dirbančiais ne visą darbo dieną, taip pat vykdyti kitas teismines funkcijas, kurios jiems gali būti patikėtos šiuo ar bet kuriuo kitu aktu.

2. Asmuo gali būti skiriamas neetatiniu baudžiamųjų bylų teisėju, jeigu jį Jos Didenybei rekomendavo *Lord Chancellor* (Lordas Kancleris).

3. Skiriant asmenį neetatiniu baudžiamųjų bylų teisėju, nurodomas jo paskyrimo terminas, taip pat, – kaip dažnai per jo paskyrimo laikotarpį iš jo bus reikalaujama būti pasirengus vykdyti neetatinių baudžiamųjų bylų teisėjo funkcijas ir kokia bus šių funkcijų vykdymo trukmė konkrečiu atveju.

<...>

7. Iš Parlamento numatytų lėšų neetatiniams baudžiamųjų bylų teisėjams mokamas atlyginimas ir išmokos, kurių dydį, patvirtinus *Minister for the Civil Service*, nustato *Lord Chancellor*.“

- 14 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, teisėjų pensijų sistema reglamentuojama 1981 m. Teisėjų pensijų įstatymu (*Judicial Pensions Act 1981*), iš dalies pakeistu 1993 m. Teisėjų pensijų ir išėjimo į pensiją įstatymu (*Judicial Pensions and Retirement Act 1993*). Pagal šio iš dalies pakeisto įstatymo 1 straipsnio 6 dalį „teisminės funkcijos, atitinkančios sąlygas“, būtinas taikyti teisėjų pensijų sistemą, yra visos minėto įstatymo 1 priede išvardytos funkcijos, jeigu už jų vykdymą mokamas darbo užmokestis. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad nėra jokios aiškios nuostatos dėl neetatinių baudžiamųjų bylų teisėjų arba kitų teisėjų, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, pensijų.
- 15 Iš bylos medžiagos matyti, kad Jungtinė Karalystė nesiėmė priemonių pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 2 punktą.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 16 Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad Jungtinėje Karalystėje istoriškai teisėjai apibūdinami kaip „funkcijas vykdančys asmenys“, dirbantys ne pagal darbo sutartis.
- 17 Po 1971 m. Teismų įstatymo priėmimo pastebimai didėjo teisėjų, dirbančių ne visą darbo dieną, skaičius. Juos reikia skirstyti į ne visą darbo dieną dirbančius teisėjus, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, prie kurių priskiriamas D. P. O'Brien, ir ne visą darbo dieną dirbančius teisėjus, kuriems mokamas darbo užmokestis. Neetatiniai baudžiamųjų bylų teisėjai dažniausiai dirba *Crown Courts*. Jų dienos atlyginimas yra lygus 1/20 *Circuit Judge* (apygardos teisėjas), dirbančio visą darbo dieną, darbo užmokesčio. Priešingai nei teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir teisėjai, dirbantys ne visą darbo dieną, kuriems mokamas darbo užmokestis, neetatiniai baudžiamųjų bylų teisėjai neturi teisės į senatvės pensiją.
- 18 1962 m. D. P. O'Brien buvo įtrauktas į advokatų sąrašus, o 1983 m. jis tapo *Queen's Counsel*. Nuo 1978 m. iki išėjimo į pensiją 2005 m., kai jam suėjo 65 metai, jis dirbo neetatiniu baudžiamųjų bylų teisėju. Taigi, remdamasis Direktyva 97/81 ir Taisyklėmis dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, jis prašė suteikti jam teisę į senatvės pensiją, kuri, remiantis *pro rata temporis* principu, atitiktų senatvės pensiją, į kurią teisę turėtų visą darbo dieną dirbantis *Circuit Judge*, į pensiją išėjęs tą pačią dieną. *Department for Constitutional Affairs* atmetė prašymą nurodydamas, kad D. P. O'Brien negali reikalauti senatvės pensijos.
- 19 2005 m. rugsėjo mėn. D. P. O'Brien pradėjo procesą *Employment Tribunal* (Darbo teismas). Šiame teisme jis laimėjo bylą, tačiau apeliaciniame procese *Employment Appeal Tribunal* (Apeliacinis darbo teismas) bylą pralaimėjo dėl to, kad ieškinyje pirmosios instancijos teisme buvo pareikštas pavėluotai. Vėliau buvo nuspręsta, kad tiek klausimas dėl esmės, tiek klausimas dėl senaties termino turi būti išnagrinėtas *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas) nagrinėjant bylą kaip formuojančią precedentą (*test case*). 2008 m. gruodžio mėn. šis teismas patenkino D. P. O'Brien apeliacinį skundą dėl senaties termino, tačiau nurodė *Employment Tribunal* atmesti reikalavimą dėl esmės. Todėl D. P. O'Brien kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą.
- 20 Šis teismas nurodo, kad teisminės funkcijos yra vienos iš seniausių ir svarbiausių funkcijų, žinomų nacionalinėje teisėje. Be to, jis pažymi, kad neetatinis baudžiamosios teisės teisėjas vykdo funkcijas, suteikiančias jam didelę sprendimų priėmimo laisvę, ir kad jo nevaržo aukštesnės valdžios nurodymai, susiję su jo, kaip teisėjo, funkcijų vykdymu. Vis dėlto *Supreme Court of the United Kingdom* mano, kad teisminėms funkcijoms būdinga dauguma darbo santykių savybių.
- 21 Remdamasis Teisingumo Teismo praktika *Supreme Court of the United Kingdom* daro išvadą, kad nėra vienareikšmio sąvokos „darbuotojas“ apibrėžimo. Be to, jis nurodo, kad, atsižvelgiant į Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su Direktyvos 97/81 16 konstatuojamąja dalimi, sąvokai „darbuotojas“ aiškinti tampa svarbi vidaus teisė, tačiau ja remiantis negalima neatsižvelgti į Sąjungos teisės aktus pagrindžiančius principus ir taip juos pažeisti.

- 22 Šis teismas prašo išaiškinti, ar nukrypimo nacionalinėje teisėje nuo Bendrijos taisyklės nuostatos leistinumą turi būti vertinamas atsižvelgiant į kurią nors, ar į visas iš šių aplinkybių, t. y. pirma, asmenų, kuriems daromas poveikis, skaičių, antra, ypatingą teismų, kuriems esminis dalykas yra sprendimų priėmimo laisvė, padėtį, trečia, daugiau ar mažiau savanorišką šio nukrypimo pobūdį. Kiek tai susiję su šiuo paskutiniu aspektu, *Supreme Court of the United Kingdom* pažymi, kad Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 17 straipsnyje numatyta išimtis, kuri taikoma teisėjams, dirbantiems ne visą darbo dieną, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, atrodo, yra sąmoninga išimtis konkrečios kategorijos atžvilgiu, nes tą patį arba panašų darbą atliekantys jų kolegos, dirbantys visą darbo dieną, arba dirbantys ne visą darbo dieną, tačiau gaunantys darbo užmokestį, turi teisę į senatvės pensiją.
- 23 Šiomis aplinkybėmis *Supreme Court of the United Kingdom* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar nacionalinėje teisėje turi būti nustatyta, kad teisėjai apskritai, kaip kategorija, yra priskiriami prie „darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo [dėl darbo ne visą darbo dieną] 2 straipsnio 1 [dalį], ar šį klausimą turi reglamentuoti Bendrijos taisyklė?
 2. Jeigu teisėjai apskritai, kaip kategorija, yra priskiriami prie darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo [dėl darbo ne visą darbo dieną] 2 straipsnio 1 [dalį], ar nacionalinėje teisėje, nustatant teises į pensiją, gali būti išskiriami: a) teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir teisėjai, dirbantys ne visą darbo dieną; arba b) skirtingos teisėjų, dirbančių ne visą darbo dieną, kategorijos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumą

- 24 Latvijos vyriausybė abejoja, ar prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas. Teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principai būtų pažeisti aiškinant, kad Direktyva 97/81 gali būti taikoma faktinėms aplinkybėms, iš esmės susiklosčiusioms iki jos įsigaliojimo Jungtinėje Karalystėje, ir tik trumpai besitęsusioms po jos įsigaliojimo, juolab kad teisė į senatvės pensiją, kuria remiasi D. P. O'Brien, atsirado pasibaigus šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui.
- 25 Dėl minėtos direktyvos taikymo *ratione temporis* Teisingumo Teismas jau nurodė, kad nauja taisyklė, išskyrus išimtis, taikoma nedelsiant būsimoms padėties, susiklosčiusios galiojant ankstesnei taisyklei, pasekmėms. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog darbo stažo, reikalingo teisei į pensiją įgyti, apskaičiavimas yra reglamentuojamas tos pačios direktyvos nuostatomis, įskaitant darbo laikotarpius iki jos įsigaliojimo dienos (2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bruno ir Pettini*, C-395/08 ir C-396/08, Rink. p. I-5119, 53–55 punktai).
- 26 Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas priimtinu.

Dėl esmės

Dėl pirmojo klausimo

- 27 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, jog valstybės narės turi apibrėžti „darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“ sąvoką, kuri pateikiama Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalyje.

- 28 Reikia nurodyti, kad Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną taikymo *ratione temporis* sritis apibrėžta šio susitarimo 2 straipsnio 1 dalyje. Pagal šią nuostatą minėtas susitarimas taikomas „ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kurie sudarė darbo sutartį arba kurių darbo santykius apibrėžia kiekvienoje valstybėje narėje galiojantys įstatymai, kolektyvinės sutartys arba praktika“. Direktyvoje 97/81 ir Bendrajame susitarime dėl darbo ne visą darbo dieną nepateikiami sąvokų „darbuotojas“, „darbo sutartis“ arba „darbo santykiai“ apibrėžimai.
- 29 Direktyvos 97/81 16 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, atsižvelgiant į Bendrajame susitarime dėl darbo ne visą darbo dieną vartojamas sąvokas, kurios nėra konkrečiai apibrėžtos, Direktyva 97/81 leidžiama valstybėms narėms pačioms apibrėžti minėtas sąvokas pagal jų nacionalinę teisę ir (arba) praktiką taip, kaip kitų socialinės politikos direktyvų, kuriose vartojamos panašios sąvokos, atveju, jeigu šios sąvokos atitinka šio susitarimo turinį.
- 30 Šalys pagrindinėje byloje, visos pastabas pateikusios vyriausybės ir Europos Komisija pripažįsta, kad Sąjungos teisėje nėra vienareikšmiškos sąvokos „darbuotojas“ ir ji skiriasi pagal sritį, kurioje taikoma (1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala*, C-85/96, Rink. p. I-2691, 31 punktą ir 2004 m. sausio 13 d. Sprendimo *Allonby*, C-256/01, Rink. p. I-873, 63 punktą).
- 31 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad, kaip matyti iš Direktyvos 97/81 11 konstatuojamosios dalies, Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną tikslas yra ne suderinti visas nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su tokio darbo sutartimis arba darbo santykiais, bet, nustatant bendruosius principus ir minimalius reikalavimus, „sukurti bendrus pagrindus, kurie panaikintų darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, diskriminaciją“.
- 32 Iš pateiktų paaiškinimų matyti, kad, priimdamas šią direktyvą, Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, jog „ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“ sąvoka turi būti aiškinama pagal nacionalinę teisę.
- 33 Teisingumo Teismas pritarė šiam aiškinimui nurodydamas, kad darbuotojas patenka į Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną taikymo sritį, jeigu jis yra sudaręs sutartį arba yra susijęs darbo santykiais, kuriuos apibrėžia atitinkamos valstybės narės teisė, kolektyvinės sutartys ar praktika (žr. 2004 m. spalio 12 d. Sprendimo *Wippel*, C-313/02, Rink. p. I-9483, 40 punktą).
- 34 Tačiau valstybėms narėms Direktyva 97/81 suteikta diskrecija apibrėžti Bendrajame susitarime dėl darbo ne visą darbo dieną vartojamas sąvokas nėra neribota. Kaip generalinė advokato nurodė savo išvados 36 ir 37 punktuose, tam tikros šiame susitarime vartojamos sąvokos gali būti apibrėžiamos pagal nacionalinę teisę ir (arba) praktiką su sąlyga, kad nebus pažeistas šios direktyvos veiksmingumas ir Sąjungos teisės bendrieji principai.
- 35 Valstybės narės negali taikyti tokių teisės aktų, dėl kurių gali kilti pavojus, jog nebus įgyvendinti direktyva siekiami tikslai ir ji gali netekti savo veiksmingumo (šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, Rink. p. I-3015, 55 punktą).
- 36 Konkrečiai kalbant, valstybė narė neturėtų savo valia, pažeisdama Direktyvos 97/81 veiksmingumą, neleisti konkrečioms asmenų kategorijoms naudotis apsauga, kurią norima suteikti šia direktyva ir Bendroju susitarimu dėl darbo ne visą darbo dieną (pagal analogiją su 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 368, toliau – Bendrasis susitarimas dėl darbo pagal terminuotas sutartis), žr. 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Del Cerro Alonso*, C-307/05, Rink. p. I-7109, 29 punktą).

- 37 Tokį aiškinimą patvirtina tai, kad šių dviejų aktų nuostatose nėra jokios nuorodos, leidžiančios daryti išvadą, jog konkrečios pareigų kategorijos nepatenka į jų taikymo sritį. Atvirkščiai, kaip matyti iš Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalies, jo taikymo sritis yra apibrėžta plačiai, bendrai nurodant „pagal terminuotas darbo sutartis dirbančius darbuotojus, sudariusius darbo sutartį arba susijusius darbo santykiais, kuriuos apibrėžia kiekvienos valstybės narės teisė, kolektyvinės sutartys ar praktika. Bendrojo susitarimo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtinta sąvoka „darbuotojai, dirbantys ne visą darbo dieną“, kaip tai suprantama pagal šį susitarimą, apima visus darbuotojus, nedarant skirtumo pagal tai, ar jų darbdavys yra privatus, ar viešas (pagal analogiją su Bendruoju susitarimu dėl darbo pagal terminuotas sutartis, žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Gavieiro Gavieiro ir Iglesias Torres*, C-444/09 ir C-456/09, Rink. p. I-14031, 39 ir 40 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 38 Reikia manyti, kad, kaip nurodo Komisija, „darbuotojų, sudariusių darbo sutartį arba susijusių darbo santykiais“ apibrėžimas siekiant taikyti Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalį turės įtakos minėtame susitarime įtvirtinto vienodo požiūrio principo apimčiai ir veiksmingumui.
- 39 Šiuo atveju, Jungtinės Karalystės vyriausybės nuomone, pagal nacionalinę teisę nuo seno pripažįstama, kad teisėjai, kurie vykdo teismines funkcijas, nesudaro darbo sutarčių ir kad šioje teisėje nepripažįstama „darbo santykių“, kurie skiriasi nuo sutartimi grindžiamų santykių, kategorija. Tuo remiantis, *Ministry of Justice* ir šios vyriausybės nuomone, teisėjai apskritai, kaip kategorija, nepatenka į Direktyvos 97/81 taikymo sritį. Todėl Taisyklių dėl darbuotojų, kurie dirba ne visą darbo dieną, 17 straipsnis, pagal kurį šios taisyklės netaikomos ne visą darbo dieną dirbantiems teisėjams, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, vien dėl šios priežasties yra perteklinis.
- 40 Remiantis Jungtinės Karalystės vyriausybės pateikiamu „darbuotojų, sudariusių darbo sutartį arba susijusių darbo santykiais“ sąvokos aiškinimu pagal nacionalinę teisę, todėl, kad vykdomos teisminės funkcijos, iš karto paneigiamas darbo sutarties arba darbo santykių egzistavimas ir iš teisėjų atimama galimybė naudotis apsauga, kurią norima suteikti Direktyva 97/81 ir Bendruoju susitarimu dėl darbo ne visą darbo dieną.
- 41 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, jog vien aplinkybės, kad teisėjai laikytini vykdančiais teismines funkcijas, nepakanka atimti iš jų galimybę naudotis šiame susitarime numatytais teisėmis.
- 42 Kaip matyti iš šio sprendimo 34–38 punktų, ir ypač iš būtinybės išsaugoti minėtame susitarime įtvirtinto vienodo požiūrio principo veiksmingumą, toks netaikymas galimas ir nėra laikomas nepagrįstu tik tokiu atveju, jeigu nagrinėjamų darbo santykių pobūdis iš esmės skiriasi nuo tų, kurie sieja dirbančius asmenis, pagal nacionalinę teisę patenkančius į darbuotojų kategoriją, ir jų darbdavius.
- 43 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti galutinį patikrinimą, kiek teisėjus ir *Ministry of Justice* siejančių santykių pobūdis iš esmės skiriasi nuo darbo santykių, kurie sieja darbdavį ir darbuotoją. Tačiau Teisingumo Teismas gali nurodyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kelis principus ir kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti atliekant patikrinimą.
- 44 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kaip tai daro generalinė advokatė savo išvados 48 punkte, kad nagrinėdamas, ar minėtų santykių pobūdis iš esmės skiriasi nuo tų darbo santykių, kurie sieja dirbančius asmenis, pagal nacionalinę teisę patenkančius į darbuotojų kategoriją, ir jų darbdavius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vadovaudamasis Bendrojo susitarimo esme ir tikslu, turi atsižvelgti į šios kategorijos ir profesijų, kuriomis verčiantis darbo užmokestis nemokamas, kategorijos priešpriešą.
- 45 Tokioje situacijoje reikia atsižvelgti į teisėjų paskyrimo ir atleidimo būdus ir jų darbo organizavimą. Šiuo atžvilgiu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad teisėjai turi dirbti tam tikromis valandomis ir tam tikrais periodais, net jeigu savo darbą gali organizuoti lanksčiau nei kitų profesijų atstovai.

- 46 Be to, reikia konstatuoti, kad, kaip išplaukia iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, teisėjai turi teisę į ligos, motinystės ar tėvystės pašalpą ir panašias išmokas.
- 47 Reikia nurodyti, kad aplinkybė, jog teisėjams taikomos tarnybos sąlygos, ir kad jie gali būti laikomi darbuotojais, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalį, nepažeidžia teisminės veiklos nepriklausomumo principo ir neatima iš valstybių narių galimybės priimti konkretų teisėjų veiklą reglamentuojantį teisės aktą.
- 48 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 27 punkte *Supreme Court of the United Kingdom* pažymėjo, kad teisėjai yra nepriklausomi vykdydami savo, kaip teisėjų, funkcijas, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antrą pastraipą.
- 49 Šių tvirtinimų nepaneigia Latvijos vyriausybės argumentas, kad, taikant Sąjungos teisę teismų veiklai, būtų neatsižvelgiama į valstybių narių nacionalinį identitetą ir taip būtų pažeidžiama SESV 4 straipsnio 2 dalis. Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad, taikant Direktyvą 97/81 ir Bendrąjį susitarimą dėl darbo ne visą darbo dieną ne visą darbo dieną dirbantiems teisėjams, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, nebūtų daroma įtaka nacionaliniam identitetui, bet būtų tik siekiama taikyti jiems bendrąjį vienodo požiūrio principą, o tai yra vienas iš šių dokumentų tikslų, ir apsaugoti juos nuo diskriminacijos ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų atžvilgiu.
- 50 Tas pats galioja ir argumentui, kad teisėjai apskritai, kaip kategorija, nepatenka į Direktyvos 97/81 ir Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną taikymo sritį, nes, remiantis SESV 51 straipsniu, darbuotojų įsisteigimo laisvė netaikoma veiklai, kuri susijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu. Reikia pažymėti, kad šis susitarimas nesusijęs su darbuotojų įsisteigimo laisve.
- 51 Tokiomis aplinkybėmis į pirmąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Sąjungos teisė aiškinama taip, kad valstybės narės turi apibrėžti „darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalį, sąvoką ir, be kita ko, nustatyti, ar ši sąvoka apima teisėjus, su sąlyga, kad šiai asmenų kategorijai nėra nepagrįstai netaikoma Direktyva 97/81 ir šiuo susitarimu suteikiama apsauga. Šios apsaugos netaikyti galima tik tokiu atveju, jeigu teisėjus ir *Ministry of Justice* siejančių santykių pobūdis iš esmės skiriasi nuo santykių, kurie sieja dirbančius asmenis, pagal nacionalinę teisę patenkančius į darbuotojų kategoriją, ir jų darbdavius.

Dėl antrojo klausimo

- 52 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tuo atveju, jeigu pagal nacionalinę teisę teisėjai patenka į sąvoką „darbuotojai, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“, esančią Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalyje, šis susitarimas turi būti aiškinamas kaip prieštaraujantis tam, kad, nustatant teises į senatvės pensiją, nacionalinėje teisėje būtų išskiriami teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir teisėjai, dirbantys ne visą darbo dieną, arba skirtingos teisėjų, dirbančių ne visą darbo dieną, kategorijos.
- 53 Kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, šis klausimas susijęs su aplinkybe, jog Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 17 straipsnyje aiškiai numatyta, kad jos netaikomos teismines funkcijas vykdančioms asmenims, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, t. y. tokiems, kaip antai neetatiniai baudžiamųjų bylų teisėjai. Todėl šie negali remtis Taisyklių 5 straipsniu, kuriame nustatytas draudimas darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną, taikyti nepagrįstą mažiau palankų vertinimą, dėl to, kad, priešingai nei visą darbo dieną dirbantys teisėjai ir ne visą darbo dieną dirbantys teisėjai, kuriems mokamas darbo užmokestis, jiems negali būti taikoma teisėjų pensijų sistema ir, išėjus į pensiją, jiems negali būti mokama pensija pagal minėtą sistemą.

- 54 Pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 4 straipsnio 1 dalį darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną, draudžiama sudaryti blogesnes darbo sąlygas negu panašioms darbuotojams, dirbantiems visą darbo dieną, tik dėl tos priežasties, kad jie dirba ne visą darbo dieną, nebent šis nevienodas požiūris yra objektyviai pagrįstas. Šio susitarimo 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, kai reikia, taikomas *pro rata temporis* principas.
- 55 Reikia nurodyti, kad Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 4 straipsnyje pateikta sąvoka „darbo sąlygos“ apima pensijas, kurių mokėjimą lemia darbuotojo ir darbdavio darbo santykiai (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Bruno ir kt.* 42 punktą).
- 56 Nevienodas požiūris, kurį patirtų ne visą darbo dieną dirbantys teisėjai, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, išplaukia iš aplinkybės, kad dėl apmokėjimo už jų darbą specifikos išėjus į pensiją jiems negali būti mokama pensija pagal teisėjų pensijų sistemą ir negali būti taikoma Taisyklių dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, 17 straipsniu suteikiama apsauga.
- 57 Šiuo atžvilgiu Jungtinės Karalystės vyriausybė nurodo, kad Direktyvoje 97/81 ir Bendrajame susitarime dėl darbo ne visą darbo dieną nurodyta tik diskriminacija tarp ne visą darbo dieną dirbančių teisėjų ir visą darbo dieną dirbančių teisėjų ir nekalbama apie diskriminaciją tarp skirtingų ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų kategorijų.
- 58 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad, kaip per posėdį nurodė Jungtinės Karalystės vyriausybė, tuo metu, kai buvo priimtos Taisyklės dėl darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, visiems ne visą darbo dieną dirbusiems teisėjams, buvo atlyginama mokant honorarą už dieną numatant tam tikras išimtis. Taigi atsižvelgiant į tai turi būti suvokiama ne visą darbo dieną dirbančių teisėjų, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, situacija. Todėl aplinkybė, kad nacionalinės teisės nuostatose teisė į pensiją pagal teisėjų pensijų sistemą numatyta tik asmenims, kuriems mokamas darbo užmokestis, reiškia, kad ši teisė numatyta tik visą darbo dieną dirbantiems teisėjams ir ja negali remtis ne visą darbo dieną dirbantys teisėjai, nes, numatant tam tikras išimtis, jiems atlyginama mokant honorarą už dieną.
- 59 Tokiomis aplinkybėmis tai, kad ne visą darbo dieną dirbantys teisėjai, kuriems mokamas darbo užmokestis, teisių į senatvės pensiją atžvilgiu yra vertinami taip, kaip ir visą darbo dieną dirbantys teisėjai, yra nesvarbi. Todėl nereikia nagrinėti, ar Direktyva 97/81 ir Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną neprieštarauja tam, kad nacionalinėje teisėje nustatant teises į pensiją būtų išskiriamos skirtingos ne visą darbo dieną dirbančių teisėjų kategorijos.
- 60 Taigi reikia išnagrinėti, ar todėl, kad senatvės pensija nėra skiriama ne visą darbo dieną dirbantiems teisėjams, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, šie teisėjai yra vertinami mažiau palankiai negu panašioje situacijoje esantys darbuotojai, dirbantys visą darbo dieną.
- 61 Šiuo atžvilgiu Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 3 straipsnyje pateikti „panašaus darbuotojo, dirbančio visą darbo dieną“ apibrėžimo kriterijai. Šio straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje toks darbuotojas apibūdinamas kaip „toje pačioje įmonėje visą darbo dieną dirbantis darbuotojas, kuris sudarė to paties tipo darbo sutartį arba palaiko tokius pačius darbo santykius ir atlieka tą patį arba panašų darbą (profesines pareigas), tinkamai atsižvelgiant į kitus motyvus, įskaitant darbo stažą ir kvalifikaciją (kompetenciją)“. Reikia konstatuoti, kad šie kriterijai yra susiję su atitinkamų asmenų veiklos esme.
- 62 Taigi negalima pritarti argumentui, kad teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir neetatiniai baudžiamųjų bylų teisėjai nėra panašioje situacijoje dėl jų karjeros skirtumų, nes pastarieji visada turi galimybę vykdyti advokato funkcijas. Vis dėlto lemiamas veiksnys yra tas, ar iš esmės jie vykdo tą pačią veiklą. Šiuo atžvilgiu posėdyje suinteresuotosios šalys, įskaitant Jungtinės Karalystės vyriausybę, teigė, kad neetatiniai baudžiamųjų bylų teisėjai ir teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, vykdo tas pačias funkcijas. Iš tikrųjų buvo patikslinta, kad jų darbas yra toks pats ir kad jis atliekamas tuose pačiuose teismuose ir tuose pačiuose posėdžiuose.

- 63 Remiantis Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 4 straipsniu ir nediskriminavimo principu, nevienodas požiūris į ne visą darbo dieną dirbantį darbuotoją ir panašiai visą darbo dieną dirbantį darbuotoją gali būti pateisinamas, tik jeigu jis objektyviai pagrįstas.
- 64 Taigi sąvoka „objektyviai“, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 4 straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinama kaip neleidžianti pateisinti nevienodą požiūrį į ne visą darbo dieną dirbančius darbuotojus, ir visą darbo dieną dirbančius darbuotojus remiantis tuo, kad toks požiūris yra numatytas bendroje ir abstrakčioje normoje. Atvirkščiai, minėta sąvoka reikalaujama, kad nagrinėjamas nevienodas požiūris atitiktų tikras reikmes, leistų pasiekti numatytą tikslą ir būtų būtinas jam pasiekti (pagal analogiją Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 straipsnio 1 dalies a punktu, žr. minėto Sprendimo *Del Cerro Alonso* 57 ir 58 punktus).
- 65 Kadangi per procesą Teisingumo Teisme nebuvo pateikta pateisinamų motyvų, prašymą priimti preudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar nevienodas požiūris į visą darbo dieną dirbančius teisėjus ir ne visą darbo dieną dirbančius teisėjus, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, gali būti pateisinamas.
- 66 Reikia priminti, kad diskriminacijos negali pateisinti biudžetiniai sumetimai (šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 23 d. Sprendimo *Schönheit ir Becker*, C-4/02 ir C-5/02, Rink. p. I-12575, 85 punktą ir 2010 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols*, C-486/08, Rink. p. I-3527, 46 punktą).
- 67 Atsižvelgiant į pateiktus paaiškinimus, į antrąją klausimą reikia atsakyti taip, kad Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną turi būti aiškinamas kaip prieštaraujantis tam, kad nustatant teises į senatvės pensiją nacionalinėje teisėje būtų išskiriami teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir teisėjai, dirbantys ne visą darbo dieną, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, nebent toks nevienodas požiūris būtų objektyviai pateisinamas, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 68 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. Sąjungos teisę reikia aiškinti taip, kad valstybės narės turi apibrėžti „darbuotojų, kurie sudarė darbo sutartį arba yra susiję darbo santykiais“, kaip tai suprantama pagal 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyvos 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kuri sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungą (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), iš dalies pakeistos 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/23/EB, priede pateikto Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną 2 straipsnio 1 dalį, sąvoką ir, be kita ko, nustatyti, ar ši sąvoka apima teisėjus, su sąlyga, kad ši asmenų kategorija nėra nepagrįstai nepriskiriama asmenims, kuriems taikoma Direktyva 97/81, iš dalies pakeista Direktyva 98/23, ir šiuo susitarimu suteikiama apsauga. Šios apsaugos netaikyti galima tik tokiu atveju, jeigu teisėjus ir *Ministry of Justice* siejančių santykių pobūdis iš esmės skiriasi nuo santykių, kurie sieja dirbančius asmenis, pagal nacionalinę teisę patenkančius į darbuotojų kategoriją, ir jų darbdavius.

2. 1997 m. birželio 6 d. sudarytas Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną, pateiktas Direktyvos 97/81, iš dalies pakeistos Direktyva 98/23, priede, turi būti aiškinamas kaip prieštaraujantis tam, kad nustatant teises į senatvės pensiją nacionalinėje teisėje būtų išskiriami teisėjai, dirbantys visą darbo dieną, ir teisėjai, dirbantys ne visą darbo dieną, kuriems atlyginama mokant honorarą už dieną, nebent toks nevienodas požiūris būtų objektyviai pateisinamas, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.